Бр. 129 У Новом Саду, у среду 2. (15.) јула 1914. Година XXX.

„БРАНИК“ ИЗЛАЗИ
пет пута на недељу.

ПРЕТПЛАТА и ОГЛАСИ
шаљу се на администрацију
А РУКОПИСИ
уредништву „Браника“ у Нови Сад.

Рукописи се не враћају.

БРАНИК

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ СЛОБОДОУМНЕ СТРАНКЕ.

ЦЕНА ЈЕ „БРАНИКУ“
За Угарску, Србију Црну Гору и друге стране земље

на годину	К 34·—	46·—	дин.
на по године	К 17·—	23·50	„
на чет. год.	К 8·50	11.—	„

Поједини бројеви стају 12 потура.

ОГЛАСИ
рачунају се 10 пот. од реда ситних слова

Уредништво и администрација „Браника“ налази се у кући А. Пајевића у Дунавској ул. бр. 36.

Власник и издавалац: деоничарско друштво Браник. | Управник: др. Мих. Полит-Десанчић. Одговорни уредник: Јанко Перић. | Електрична штампарија д. д. Браника у Н. Саду.

Позив на претплату.

Пошто са 1. (14.) јулом о. г. улазимо у трећу четврт, молимо поштоване своје претплатнике да обнове своју претплату, а дужнике молимо, да подмире свој дуг.

Претплата за „Браник“ остаје стара: на читаву годину 34 К, на по године 17 К, на четврт године 8 К 50 пот., а може се претплатити и месечно са 2 К 90 пот. За Србију износи годишња претплата: 46 динара, погодишња 23 динара, а четвртгодишња 11·50 динара За све остале стране земље износи претплата 46 К у нашем новцу. Претплата се најбоље шаље поштанском упутницом на администрацију „Браника“.

Наша автономија, ситни рад.

У сред велике промене на Балкану, па услед онога, што се догодило у Сарајеву и у Загребу, а онамад у Београду, готово да изгледа нешто *абнормално*, да се у такову времену још може писати о нашој народно-црквеној автономији. Према времену, у којем данас живимо, ствар наше народно-црквене автономије изгледа тако *сићушна*, да бисмо је морали микроскопом пронаћи, да се њом бавимо. Па ипак осигурање наше народно-црквене автономије ми Срби овде сматрамо као врло важну ствар, па иако је не бисмо могли сматрати као најглавнију и искључиву, то нам је на сваки начин *дужност*, да је уврстимо бар у наш ситни рад.

Али, да наша народно-црквена ствар *није* баш тако сасвим сићушна, најбољи је доказ то, што се и при данашњој врло важној политичкој ситуацији бави нашом народно-црквеном автономијом главом гроф Стеван Тиса. Па у вези са положајем српскога народа овде, недавно је гроф Стеван Тиса баш у угарском сабору сасвим јасно *маркирао* положај хрватско-српске коалиције, а најодлучније *осудио* бесмислене демонстрације франковаца. Тиме је *хрватско-српска коалиција у велико скочила*, а с њом и *српска самостална странка*, која највиднију улогу игра у хрватско-српској коалицији.

Ми бисмо се морали у велико радовати, што је српска самостална странка до тако *снажнога* положаја дошла, јер бисмо се и ми с обзиром на нашу народно-црквену автономију могли надати, да ће српска самостална странка бити *кадра* израдити, да се успостави нормално стање у нашој автономији, а комесаријат да се укине.

Али се бојимо, јако се бојимо, да српска самостална странка у погледу наше народно-црквене автономије, ослањајући се на Тису, има извесне илузије, одаје се извесним обманама, а те би обмане значиле оно, што Немци кажу: „Sie glauben zu schieben und werden geschoben“ („Њих турају, а они мисле да они турају“.)

Ми смо недавно у овом листу у погледу улоге српске самосталне странке у нашој народно-црквеној автономији рекли: да се чудимо, што самостална странка *није* примила предлог уједињених српских народних странака: да она изради успоставу наше народно-црквене автономије, па да *автономне власти таки приме управу*, чиме би самостална странка, чији чланови највише автономне власти *сачињавају*, имала при изборима готово сигуран изглед за *већину* у народно-црквеном сабору.

Самостална странка при нашем састанку 7. (20) маја т. г. у Новом Саду, учинила нам је приговор: да она претходно мора са Тисом на чисто извести *читав „комплекс“ питања* у нашој народно-црквеној автономији. Ми смо и том „комплексу“ погледали у очи, те смо казали своје мишљење о *јединственом статуту*, који ми начелно, са одбацивањем познате три тачке *не перхоресцирамо*. Али на сваки начин захтевамо претходно *успоставу* наше народно-црквене автономије и *сазив* народно-црквенога сабора.

Данас, кад видимо, да српска самостална странка мисли решити питање наше народно-црквене автономије на сасвим *други начин*, него што смо га *заједнички установили* на народном збору у Новом Саду од 2. (15.) септембра 1912. и на нашем састанку у Загребу на Цвети ове године — јасно нам је, шта значи онај *комплекс* автономних питања, што га је изасланик српске самосталне странке наглашавао на нашем састанку у Новом Саду 7. (20.) маја о. г.

Не ћемо замерати самосталној странци, што, кад је иступила из наше заједнице, тражи *нове савезнике* за решење наше народно-црквене автономије; али морамо у велико замерити српској самосталној странци, што је тражила и нашла савезника у оним српским посланицима на угарском сабору, који су *Тисини аминаши* и који нити познају нашу народно-црквену автономију, нити имају потребну самосталност према Тиси. То могу бити честити и беспрекорни Срби, али нису способни за решење питања наше народно-црквене автономије. Да је самостална странка остала на својој позицији, коју је тако *сјајно задобила* у хрватско-српској коалицији, и да је ту позицију употребила за решење нашега народно-црквенога питања, па да се онда попунила независним Србима у разним позицијама овде у Угарској, ни по јада, али се самостална странка попунила из *Тисиних аминаша*.

Данас је јасна ствар, да Тиса с обзиром на нашу народно-црквену автономију *прави фронт са самосталном странком, са Тисиним аминашима, па са епископатом против удружених народних странака.*

Ми смо како на нашем састанку о Цветима у Загребу, тако и на нашем састанку у Новом Саду 7. (20.) маја о. г. *нагласили потребу споразума са нашим епископатом*, те смо одредили и лица, која би се *споразумела са епископатом. Али нас епископат потпуно* **игнорује**.

Гроф Стеван Тиса се ужасно *вара*, ако мисли, да питање наше автономије може решити са оним елементима, који га окружавају. И велики шовиниста *Банфи*, као министар-председник, покушао је у своје доба, да реши наше народно-црквено питање, па се при том понашао са либералношћу и највећом кулантношћу, која далеко *одскаче од Тисинога поступка*. После безуспешнога петровданскога сабора од год. 1897. барон Банфи саззао је у Будимпешту конференције разних странака.

У оно доба била је *автономна странка* под вођством пок. дра Нике *Максимовића*, а у споразуму са министарским саветником *Дардајем* и патријархом Георгијем *Бранковићем*. Затим велика српска народна, односно либерална странка под автономним вођством пок. дра Илије *Вучетића*, којој се група придружио пок. барон Јован *Живковић*, па радикал др. Ђорђе *Красојевић* и владинац пок. др. Павле *Дракулић*. Трећу групу сачињавао је наш *епископат*.

Све ове три групе односно странке сазвао је посебице пок. Банфи и с њима конферисао на најљубазнији и најкулантнији начин. То је било месеца септембра 1897. Но кад те конференције нису успеле, упутио је Банфи патријарха Георгија Бранковића, да он позове у своју резиденцију у Карловцима конференцију Срба, посланика народно-црквенога сабора, и других одличних Срба, да се посаветују о решењу народно-црквене автономије. Та конференција код патријарха била је 27. септембра (9. октобра) 1897. године. Резултата *није* било, јер се нисмо могли сложити у погледу познате *три* тачке јединственога статута.

У оно доба стављала се велика важност на решење наше народно-црквене автономије. Пок. Банфи нам је у конференцији у Будимпешти сасвим отворено рекао, да има прави *налог* од Његова Величанства, да се што пре реши питање нар.-црквене автономије Срба.

Како *данас*, при врло затегнутој политичкој ситуацији, стоји наше народно-црквено питање, то ће Тиса боље знати, него ми.

Али можемо уверити данашњега министра-председника, грофа Стевана Тису, да је на *врло кривом путу*, ако мисли, да је могуће, решити питање наше народно-црквене автономије на његов начин. Данас влада и *епископат потпуно игнорују* српске удружене странке, које представљају *вољу српског народа у овим крајевима.*

Паника у Београду.

— Лажни гласови. —

Јуче после подне стигли су у Нови Сад из Будимпеште телеграми о томе, како је у аустро-угарско посланство у Београду подметнута бомба, како је чиновништво посланства пребегло у Земун а са њиме и многи аустро-угарски поданици, како је у Београду проглашено ванредно стање, па и да је рат са Србијом неизбежан.

Ти су гласови увелико узнемирили грађанство, *и врло су неповољно утицали на ову трговачку варош*. Гласови су, међу тим, били лажни, а потекли су отуда, што је ипак у недељу у аустро-угарској колонији било панике, којој није било апсолутно никаква разлога, а коју је аустро-угарски посланик у Београду могао спречити, само да је познавао београдску психу.

Београђанима није ни на памет падало, да врше атентате против аустро-угарскога посланства, нити су намеравали вршити погром над аустро-угарским поданицима. Нема сумње, да су Београђани огорчени због последњих догађаја, а и цео је српски народ узнемирен због провокације бечке штампе, но Срби нису никад нападали на своје ненаоружане и слабије грађане. Ни једна српска влада не би дозволила, да јој се режим компромитује, нити да се даје повода неспоразумима са Аустро-Угарском.

То, пре свега, треба да зна барон Гизл, те кад је већ чинио корак код Пашића, није требао правити театор са уконачавањем аустро-угарских поданика у посланству и конзулату, а такођер је требао употребити све мере, да се не прави театор са бегањем аустро-угарских поданика на конак у Земун. Тиме су се само Србији начиниле непријатности, које ми као велика сила ваља да избегавамо; аи право би и хумано би било, да Србији, после њезиних крвавих ратова и у доба њезиних унутрашњих тешкоћа, дамо једном мира и покоја.

Може се до душе разумети, да аустро-угарским поданицима може овладати слепа паника, разумљиво је, и да доброћудни али наивни шеф земунске полиције може насести својим детективима, који га, према новинским вестима, натоварише о доласку двају руских анархиста са бомбама из Крагујевца у Београд, но барон Гизл требао је да остане хладнокрван, јер као посланик мора тачно познавати интенције кр. српске владе, којој није стало до тога, да провоцира Аустро-Угарску. У осталом, провоцирањем Аустро-Угарске Србија би на себе навукла осуду целог политичког света, а српски државници то не би никад допустили.

Београд, 30. јуна

Овде се сазнаје, како је шеф земунске полиције др. Вуковић добио од својих поверљивих људи вест, да су у Београд дошли из Крагујевца два руска анархисте са бомбама против аустро-угарског посланства, а о томе да је полиција известила барона Гизла. Нешто томе слично свакако се чуло у овдашњој аустро

угарској колонији, у којој је настала паника, те су неки прешли у Земун да ноће, а у аустро-угарском посланству и конзулату удешено је ноћиште за 40 лица. Барон Гизл је интервенисао код министра-председника Пашића, који је посланика умирио, а влада је посредством управе града Београда удесила потребне мере, које су биле апсолутно излишне, јер се није ништа догодило, нити је ико намеравао да ишта учини било против посланства било против чланова аустро-угарске колоније.

Овамо су данас стигле вести о сензационим саопштењима пештанских листова, чему београдски свет, који живи својим животом и који се налази у знаку жалости за Хартвигом, није могао довољно да се начуди.

Попис бирача у Угарској.

У целој Угарској отпочео је *попис бирача* за избор земаљског посланика према одредбама XIV. зак. чл. од г. 1913. Тај попис трајаће *до 10. августа* п. р. к. о. г. и *позивамо сваког брата Србина да пријави своје бирачко право* пред надлежном комисијом.

Поводом пописа бирача доноси „*Пешти Хирлап*“ у свом 162. броју од суботе 11. јуна о. г. овај уводни чланак:

»Са пописом бирача води се у целој земљи припрема за изборну борбу. Ово се управо може назвати и предчаркањем, које ће одлучити коначни исход. При попису бирача ће се делимице већ одлучити битка. С тога влада чини све и сва, да се *са што више званичних шикана* отешта добивање бирачког права при спровођењу новог закона. Раније је влада отештавала проширење права засебним наредбама својим при попису бирача у провинцији, при испитима писања и читања и при испитивању школских сведоџаба. На жалост, влади иде на руку и *немарис* независних грађана око стицања својих сопствених политичких права.

Сваки грађанин треба да је свестан, да он има и права у овој држави, те да из слободног мњења малих људи ниче народна воља, која је такова сила, да ће отпирити данашњу владу страхоте и створити мира у овој земљи.

Малодушност повећава равнодушност. Људи се тако навикну на угњетавање, да једва верују у ослобођење и зато се велики део јавног мишљења ваља у очајном нераду, јер се не узда у успех борбе. Одрицање је колико и самоубиство. Повлачење је што и попуштање, да будеш угњетен. Ваља народ продрмати из његове летаргије: одузимају ти слободу, руше ти устав, отимају ти прадедовска права, чине те робом и просјаком, сад се пробуди, *јер си са бирачким правом добио у руке шаково оружје, којим можеш повратити нашраг сва своја изгубљена добра.* Али држи то оружје и окрени га против својих непријатеља.

На непријатан посао позивамо грађане, кад их молимо, да *лично* пожуре, нека их уврсте у бирачку листу. Трчкарати у звања, препирати се са властима, набављати исправе и онда је непријатна ствар, кад човек мора из материјалног интереса свог да толико трчкара. Али нека сваки грађанин помисли, да, ако трчка и за морална добра, кад пожурује своје бирачко право, у крајњем резултату доноси целој земљи и сваком појединoм грађанину и материјалне користи то, ако се будемо знали ослободити данашње страначке владавине, која *милијоне*, што их плаћају грађани као порезу, *трпа у јалове војничке издашке*, изузев онај део, што га кривим путевима одводи у страначку касу, или посредничке џепове.

Тек сада, при попису бирача, свако види, како је *смешен* тај бирачки закон и како је тешко на основу њега доћи до политичких права. А гесло је било, да ће »проширити« бирачко право. Али при извођењу тог закона искрсну, да је странка рада спречавала проширење права свакојаким измајсторисаним сметњама и званичним секатурама. Министарске наредбе су још повећале неправде закона и камогод допире владина рука, ту онда свуда настоји да независне елементе потисне натраг с пута, који води гласачким урнама. Има толико категорија бирачког права, а у свакој категорији је извршење услова тако опширно и тегобно, да се сам себи остављени бирач једва зна разазнати у том званичном лавиринту.

Због тога треба издржљивости, ваља се жилаво држати свог права и потребна је вера у победу, док идемо калваријом стицања права.

Земља је дошла до малог повећања броја бирача, али су признање права везали за званичне непријатности. Али сваки треба да прими на себе званичне непријатности, како би допринео ослобођењу земље. Малог човека, сиромашног човека моћни презиру, али га искоришћују. Ово је једина прилика, да и најмањи човек дође до свести своје индивидуалне вредности, да сваки стече своје политичко право, да га независно оствари и онда ће данашња влада страхоте са свом својом увредљивом надутошћу и корупцијом отићи до ђавола.«

Тако тај мађарски лист. А ми велимо, да овакова изборна реформа не вреди ништа, него се ваља и даље борити, док год се не извојује поштена изборна реформа са општим, једнаким бирачким правом са *тајним* гласањем по општинама.

Положај у Босни.

Седнице босанскога сабора су закључене, а наставиће се после рамазана, почетком септембра о. г. Парламентарна криза такођер изгледа да је решена и да је заједнички министар *Билински* победио са својим досадашњим начелом о споразумноме раду посланика све три конфесије. Клуб посланика око *Димовићеве* „Истине“ *појачан* је, јер су му приступили митрополити и сви Срби посланици, који су до сад били изван странака, те клуб сада има 15 чланова. Клуб је концем прошле недеље одржао конференцију, о којој је издато ово саопштење:

„На састанку одржаном у Сарајеву 10. јула закључили су доље потписани Срби вирилни чланови и народни посланици на босанском сабору као чланови јединствене »Српске Народне Странке“ ово: *Ашеншташ*, који је дана 28. о. м. изведен на Његову Ц. и Кр. Висост надвојводу Фрању Фердинанда и његову супругу војвоткињу Софију Хоенбершку, дубоко је испунио наше осјећаје *згражањем против подмуклог злочина.* С нама *ће осјећаје дијели сав српски народ*, осим заведених занешењака, који су судјеловали у томе страшном злочину. Дубоко нас је заболело и душу огорчењем испунило кад смо видјели, како раздражена и заведена маса, ради чина неколицине злочиначких фанатика разорава цркве, школе, и крвавом муком стечени иметак невиних Срба грађана, а мјестимице чак угрожава и личну сигурност и живот жена и дјеце.

Ми вјерујемо да честити елементи муслиманског и католичког дијела нашег народа нису у том судјеловали и да не одобравају изведени вандализам.

Након свестраног савјетовања, уваживши тешку ситуацију у којој се српски народ налази, и знајући да ће српски народ у Босни и Херцеговини у очинској љубави и праведности Његовог Величанства наћи заштите једногласно закључујемо: да остајемо на досадашњем правцу легалног и позитивног рада. Темељ тога рада је непоколебива вјерност и одност према прејасном владалачком дому, на основу које ћемо тражити споразум са осталим конфесијама, како би наш рад у сабору могао донијети користи широким народним масама; тражићемо тај споразум и поставићемо захтјев на управу, ка представницу правне државе, да створи средства из којих ће се, усљед пустошења настале штете невиним грађанима, установама, црквама и школама накнадити. Уједно смо спремни својим сталним и одлучним радом иступити против сваке превратне мисли и подузећа у нашој домовини.

Дубоки осјећај непоколебиве вјерности и одности према узвишеној особи Његовог Величанства и Његовом прејасном дому не могу уздрмати никакви инциденти; док ће наше држање према факторима државне управе бити овисно о томе, како ће се и колико праведне жеље и захтјеви српског народа испунити.

Митрополит Евгеније *Лешица*, царски прави тајни савјетник; Петар *Зимоњић*, митрополит; Василије *Поповић*, митрополит; Иларион *Радонић*, митрополит; Јово *Симић*, свештеник; Јаков *Поповић*, свештеник; др. Јован *Симић*, др. Љубо *Симић*; Данило *Димовић*; др. Милан *Јојкић*; др. Владимир *Андрић*; др. Димитрије *Васић*; др. Милан *Хаџи Ристић*; Васо *Васиљевић*; Вукан *Кулаџин*.“

Муслимански и хрватски клуб, и ако су и они одржали нарочиту конференцију, нису створили никаквих закључака, јер су чекали да виде шта ће закључити клуб »Српске Народне Странке.«

*

„Српској Народној Странци“, коју је основао г. Данило Димовић, приступили су сви митрополити (Лешица, Поповић, Радонић и Зимоњић) и сви Срби чланови босанског сабора, који су досад били изван странака (др. Владо Андрић, др. Јово Симић, др. Љубо Симић и Јаков Поповић), тако да та странка има сада 15 чланова посланика и према томе је сад *најјача српска странка* у босанском сабору.

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

— Српски конзулати у Немачкој. Из *Беча* јављају: Немачко новинарство јавило је, да су сви почасни српски генерални конзули и конзули у Немачкој, који су аустријски поданици, у знак протеста против убиства престолонаследничког пара, напустили своје функције. Те су вести биле слабо конкретизиране а тачно конкретизирана је било само вест, да је монаковски српски почасни генерални конзул Аушпицер, родом из Аустрије, напустио своје место. „Berliner Nationalzeitung“ донаша обзиром на бечке вести званичну ноту, у којој вели, да до сада није још ни један почасни гене-

ЛИСТАК.

ВРШИДБА.

— Слика из живота српског народа у Бачкој. —

„Вала Богу, плаћа“, — одговори му Штипла. — „Овде ћемо скоро и свршити, па онда долази ваше на ред.“

„Зато сам и дошао, да видим и јавим редушама, да спреме вечеру, а док на наше гувно вршалица дође, мораћу и сам радити.“

Девојке, што су плеву носиле, враћале се натраг, да опет напуне пољавице и носе је на камару.

Станко опази девојке па ће рећи:

„А гле Руже?!“

Штипла се намршти. Љутито је бацао џакове на кантар, као да су они његовој љутњи криви.

„Па да, Ружа. Али доста је већ џакова на кантару, хајде да измеримо па да скидамо.“

„Да сам знао, да је ту Ружа, ја бих још јутрос дошао.“

Штипла се плео у разговор, тек да се каже, да је што рекао, и да тим за себе привеже Станка.

„Овде ради, да. Па где ће иначе радити? Сирота девојка тамо ради, где посла има.“

Станко није ни слушао, шта му Штипла говори. Чекао је, да Ружа намести пољаву, па јој се приближи и обухвати око струка.

„Шта радиш, Ружо?“

Девојка се љутито отимала од њега.

„Ала си доспешан, могао си ме баш и на миру оставити!“

„А што си данас тако бесна, Ружо? Ниси ти баш од оних мирних!“ — рече па је поново загрли.

„Пусти ме да радим, па се не ћу срдити.“

Момак се смејао.

„Ако ћеш ме пољубити, пустићу те?“

Девојка се бранила свом снагом.

„Шта ме дираш, сви нас гледе!“

„Па нек' гледе, кад немају друга посла.“

Девојка почне да плаче.

„Зато, што сам сирота, јер немам кога да ме одбрани, зато ме дираш, је ли? Зато ме срамотиш пред толиким друштвом. Још ће казати, да сам ти швалерка!“

„Па нек' кажу. Није то срамота, бити швалерка Станка Пожаревог.“

Девојка није више плакала. Њене лепе очи сијале су од љутине.

„Ако ме не пустиш, свег ћу те изгрепсти, па ћеш ме се онда манути!“

Момак се смејао и још ближе привуче себи девојку.

„Не ћеш ти то, Ружо, учинити. Само ти то тако кажеш.“

У место одговора, девојка га зграби за лице и одиста га по образу огребе.

„Остави већ на миру ту девојку, Станко. Немој је задржавати од посла, за то је плаћају“ — умешаће се Штипла, који није могао више да издржи несташлука, а уједно спречи да не оговарају девојку.

»Бићеш ми, Ружо, швалерка, ма се отимала“, рече Станко љутито. „Свршићу ја с тобом, ма ме затворили“. Навуче шешир на очи, па се упути својим камарама.

Увређена девојка носила је и даље плеву, као да се није ништа ни догодило. Само је мало већма главу сагнула. Није више имала воље да пева. Поглед јој је био таван, жалостан, а румена уста стисла је.

Штипла и Рада још су и онда претресали овај догађај, кад је машина огласила хују.

Раденици су престали са послом. Вршалица се полагано заустављала. Велики кајиш све се спорије окретао, док га машинист није сасвим свукао. Тако су сад обашка стајале машине као да нису једна за другу. Раденици се повукли у хлад испод камара, да се мало прихвате и одморе. Штипла се руковао са Миланом, хтео му је нешто казати, али је прогутао речи.

„Вала ти на доброти“, рећи ће му Милан.

„На каквој доброти ти то мислиш?“, упитаће га Штипла.

„Па знаш ти то, само се правиш да не знаш. Ти си одбранио Ружу од онога момка, на том ти 'вала. Ако Бог да, одужићу ти се.“

„Чујеш, Милане, није зато, што ме се тиче, него знаш, и заслужила је то Ружа, да је неко брани. Вредна је, честита је, није кицошкиња. Бићете леп пар, но пожури се, јер ето тај Станко може вам покварити све, а добро вам не мисли.“

„Знам, али са њиме ћу ја свршити, иако је Пожарев, па ма ме и жандари терали“...

„Тако је и право“... још једном се Штипла са њим рукује, па онда и он узе своју торбу, да руча.

Милану нико није донео ручак. Његовој матери тешко би пало, да чак из села овамо у атар долази,

рални конзул или конзул у Немачкој отклонио своје место. Учинио је то једино монаковски генерални конзул Аушпицер, али и тај из чисто личних разлога. Против њега је поведена нека *казнена истрага*, због чега је био *присиљен* да се одрече части српског почасног конзула.

ВЕСТИ ИЗ МЕСТА И ИЗ НАРОДА.

Нови Сад, 1. јула 1914.

— **Деда-Лаза за малога Брацу.** Сазнајемо, да ће деда-Лаза *Дунђерски* давати нашем малом виртуозу Милану *Јовановићу-Браци* сто круна месечно, докле год буде учио музичке школе. Осим тога ће мали Браца са матером од сад сваке године свој школски одмор проводити на деда-Лазином имању у Чебу.

Нека је хвала деда-Лази, што омогућује, да се један редак српски таленат усаврши.

— **Незгоде у Митровици.** Из Митровице нам јављају, како се тамо пронео глас да ће *франковачка руља учинити погром на српску соколану*, и да је због тога старешина у споразуму са предстојником г. дром *Гишнером* наредио, да недељу дана не буде вежбе, како би се само ред очувао. То је и постигнуто, но Митровчане је снашла друга незгода: једне ноћи је око 20 *напитих хусара* изазивало мирне и мирољубиве Србе. Надлежна војна власт ваља изгреднике оштро да казни, јер су Митровчани од старина познати са своје предусретљивости према војсци.

— **Девојачко Васпиталиште Св. Мајка Ангелина** (Budapest, IV. Váci utca 63. II. em.) на захтев родитеља, шаље проспекте и даје обавештаје у погледу примања питомица за школ. годину 1914|15. 230 29-90

НОВОСТИ СА СТРАНЕ.

— **Конзулово самоубијство.** У Инсбруку се убио француски конзул *Ошенштајн*, који је по народности Немац, али је француски поданик. Убио се због неизлечиве болести.

— **Мушко у женском оделу.** У Америку недавно нису пустили „девојку« Мицику *Церарову* из Љубљане, јер није девојка него мушкарац, који је уз то пратио у Америку своју драгу. Та је Мицика Јожа Церар, стар 28 година, којега су родитељи од ране младости у женско одело облачили, јер су желили женско дете. Свашта на свету!

— **Страшан проналазак.** Из Беча јављају, да су тамо у дунавском каналу нашли женску лешину, којој су одсечене ноге, руке и глава. Идентичност се није могла утврдити.

— **Грозоте у Кини.** Из *Пекинга* јављају за *страшан покољ*, који се збио недавно у покрајини Малгоу. У ствари грабежа у оном граду, што су га починили војници, три компаније примиле су понуду, да ће положити оружје, ако им се даде плата од два месеца. Војници су одмах смештени у влак и одвезени све до Снихе. Онде су војници под добром пратњом одведени у осамљено једно место, један и по километра од места, где су сашли с влака. Око њих се поређао батаљон војника, те је примио заповест да *пуца*. Батаљон се из почетка противио да пуца, али је заповедник запретио, да ће дати поубијати све, и батаљон је послушао. Заповест је извршена и три су компаније ухваћене на нишан и десетковане. *150 војника паде убијених*; остали су *сви тешке или лакше рањени*. Пали војници сахрањени су у плитком јендеку.

— **Велико злочинство.** Из Бергама у Италији телеграфишу, да је педесетогодишњи Самон *Бјанета* на Сан Ђовани Бјанка убио из пушке лекара Моралиса и попа Паленија, који је ишао болеснику: болесник је умро од страха. Онда је Бјанета убио општинскога деловођу и његову кћер, а за тим на улици једног чиновника и ципелара, онда је на њиви убио свог рођеног брата. После тога се несретник одметнуо у гору. Изгледа, да је убиство извршио из освете.

— **Туристичка несрећа.** Из Инсбрука јављају, да су под Гросвенедигом нашли три туристичке лешине.

НОВИЈЕ.

Лондон, 30 јуна. Овдашње српско посланство најодлучније демантује вест овдашњег листа „Џон Була“, да је сарајевски атентат аранжиран у томе посланству. Лист ће бити и суду предан.

Драч, 30. јуна. Устаници су заузели Фијери.

Обоје кнежеве деце оболело је од барске грознице.

Будимпешта, 30. јуна. Јуче је овдашњи генерални конзулат Србије прославио рођен-дан краља Петра. Угарску је владу на прослави наступао министарски саветник Павле Јоановић.

Рим 30. јуна. Мобилизација једне године резерви та службено се тумачи као унутрашња мера.

ТЕЛЕГРАМИ

УРЕДНИШТВУ „БРАНИКА“.

Против Штадлерових клевета.

Сарајево, 1. јула. Потпредседник босанског сабора *Димовић*, вођа влади пријатељске српске странке, потужио се земаљској влади због раздражљивог чланка, који је против Срба ивишао у листу арцибискупа Штадлера „Хрватском (?) Дневнику“. На то је тај лист јуче узапћен.

Погреб посланика Хартвига.

Београд, 1. јула. Јучерашњи министарски савет решио је, да се за данашњи погреб руског посланика *Хартвига* предузму *нарочите* мере сигурности, а понаособ зато, да се спрече демонстрације против Аустро-Угарске, а и зато, да се спрече атентати бугарских зенесењака.

Борба против предрасуда.

На самртном одру у Божјем храму почивају отац и мајка, уморени страшном, ненаравном и ненадном смрћу. Срце пуца и стеже се у грудима невине деце; олакшања би нашло, да безобзирно падне на одар тај и исплаче се искрено над оним, што је изгубљено, а нигда се на земљу повратити неће. Али се и спречиле вековне предрасуде и укочена парада, да по рангу одигра улогу, коју прописују мртва слова намењена, да диктују жалост онде, где је можда и нема, а затоме крик искрене туге, од које срце пуца, јер ово није по пропису и утврђеном реду.

Цело се просвећено човечанство буни над том леденом студени предрасуда, које уједно гутају милијоне на празне параде, док у дубини људскога друштва умире снага народа од глади и копни оно, што је за живот, да зајази предрасуду, која се пренемаже и над мртвима.

Под утиском те немиле слике сад нам баш добро долази да изнесемо овај дубоки глас савести ове просвећене и топле душе, српске народне мајке.

„Моја опорука“.

Желим, чим умрем, било то ма где, да се имам однети у болницу и шпитаљски сахранити. Нећу нико да ми дође на укоп, па ни моја деца, нити да ми се смрт партом објави, него тек после неког времена преко новина.

У оном часу, кад се са онима, који су нам за срце прирасли, за навек праштамо онда треба да смо сами себи и Богу остављени, а не да своју тугу пред светином профанирамо.

Пре него што ме укопају, нека ми се срце извади и метне у једну лимену кутију; та кутија нека се пошље у Земун, и нека је тамошњи гробар закопа у гроб мога мужа. Као сведок нека буде један од мојих синова, или кога они буду опуномоћили.

И то све да буде у тишини, да нико о томе не дозна.

Онај новац, који би се утрошио на мој укоп, молим моје синове, да поделе сиротињи.

На споменику мога мужа нека се на другој страни метне така иста плочица, као и његова, само упола мања са натписом:

Савка др. Ј. Суботића, рођена Политова 1834 † 19..

Молим једног од мојих синова, да нареди, да се кости моје ћерке Вере, која је у Осеку сахрањена, у таку исту кутију, као моја, покупе и у гроб мога мужа ставе, поред моје кутије.

Моја вера вечни санак борави,
Моја љубав у гробу почива,
А надежда ми крај њих постељу простире.

* * *

Укоп каквог великаша или богаташа је за његову породицу трагедија, за сокачку светину позоришна игра, а за лиферанте весела игра. — Крајње је време, да се са тим парадним укопима већ једном прекине и да се у жива, а не у мртва уста даје. Колико би се бедних породица помогло оним новцем, који се на парадне укопе утроши? О људска сујето, ти и преко гроба идеш!

Сасвим је нешто друго, кад се великим и заслужним људима споменици дижу. Ти споменици служе на подстрек млађем нараштају; и зато треба да стоје међу живим људима, а не на гробљу.

Најтрајнији су пак они споменици, који се дижу у облику какве хумане и просветне установе.

* * *

Ношење црнине је анахронизам и за наш просвећени век неприкладна старудија. Није ли зар обесвећење светиње искрене, дубоке туге за малим покојником, те свете реликвије у спомену, износити на улицу, на видик свету своју жалост, али по пропису конвенционалном; црнина, полуцрнина, и то све по најновијој моди? Зар дубока жалост може да се исказује на оброке, да се смањи и престане за губитком, који се нигде не враћа? Ко је те оброке ставио и ко је продро у душу и срце човеково? Није ли то страшна иронија, да се тој црнини као изразу жалости рокови стављају: годину дана пуна црнина, после полуцрнина и најзад се укида сваки траг жалости? Па ти се рокови и у парастосима типично изражавају! Да чудне ироније за осећање људског срца!

Као осамдесетогодишња старица, с једном ногом у гробу, износим те своје назоре о црнини црпене из вековног посматрања и искуства и остављам у аманет просвећеном новом поколењу: Клони се конвенционалне лажи и обесвећења најдубље тајне срца човечјега!

* * *

Под притиском таких предрасуда наопачке се поступа и са уметностима, које су дане човеку, да у њима овековечи божанску искру свога бића и даде најискренији израз онога, што му на срцу лежи, те њиме се сједини у божанску хармонију сродних душа. Тако се у знак жалости забрањује и свирање и певање, опет по одређеним роковима. Просвећен дух се буни против тога, јер је против природе и нашег срца и значаја уметности. Кад је наша јединица Вера лежала још на самртном одру, наредио је мој муж сину Војиславу, коме беше тек 15 година: „Свирај и певај ми песме, које је она радо певала!“ Та, само музика може изразити оно што душа осећа, а речима се не да исказати! Тим изразом се у божанском гласу песме и мелодије спојише осећаји срдаца наших и узнеше се Творцу мирисно и благо као тамјан и најсавршенија молитва за спас душе чеда нашега и јединице сеје деце наше.

Тако се заноси и сад душа моја, а ја је бодрим речима песниковим у овом затишју дубоке старости своје, када осећам:

„Над свим бреговима је мир;
Над свим врховима свуд у шир
Ни даха чут'.
Тичице ћуте у гори,
Стан', мир те скори
Зове на пут!“

Савка др. Ј. Суботића.

АВИЈАТИКА.

— **Нов рекорд у висини.** Немачки авијатичар *Линекогел* се ономад попео монопланом на висину од 6318 метара. До сада је рекорд висине држао са 6131 м. француски авијатичар *Легање*, који се ових дана на смрт угрува.

— **Успех руске авијатике.** Потпоручник *Перешков* прелетео је за пет сати из Одесе у Кијев, одакле је даље одлетео у Петроград.

Роман

„Љубав лорда Нелзона“ по жељи већине продаваца наставиће се, чим почне читалачка сезона, и разаслаће се продавцима.

Управа „Забавне Библиотеке“

а млађег у кући није било. Он је увек за цео дан понео себи јело у торби.

Под једном багљом седела је Ружа. И она је само сланине, лука и леба имала за ручак. Он седне поред ње.

„Можда ти је неправо, што сам дошао код тебе?“

»Није, а и зашто да ми је неправо?“

„Ружо...“

Девојка га погледа мало зачуђено, али топло.

„Чујем, Милане, шта хоћеш да ми кажеш?“

„Дај ми твоју руку.“

Девојка му без устезања пружи десницу.

„Да могу, још бих данас ишао с тобом попи, да нас испита, али у недељу спреми се за цело.“

Остали раденици погледали би кад-кад на њих. Разумели су целу ствар па и одобравали.

„Па тако и треба“, рећи ће неко, „биће то леп пар људи.“

Само је Станко гледао у њих намргођено и прошапта више у себи: „Видећемо, хоћете ли бити своји?“

Штипла и Рада поново су заузели своја места поред кантара. Машина је свирала, па кад се кренула, Милан оде на своје место, да и опет храни вршалицу.

Ускоро превуку машину на Пожарево гувно. Станко је додавао Милану снопље. Машина је у свем јеку брујала. Посао је отпочео на све стране, кад се одједном чу ужасан врисак. Машина стаде. Неколико људи потрчаше горе на вршалицу. Доле се свет поплашио и од уста до уста чуо се тихи шапат:

„Милан је пао међу ваљке.“

. . . . Изломљеног, мртвог су га извукли. Истрага није ништа могла пронаћи. »Рђаво је коракнуо и пао међу ваљке“, — исказао је Станко. Даље нису ни истраживали. Он је био најближи до Милана и једини сведок.

* * *

У селу се другачије приповеда овај случај, али против Пожаревих нико није смео сведочити. Штипла и Ружа добро су знали, зашто је Милан пао међу ваљке и ко га је гурнуо, али сиротињи боље је ћутати, него са газдама се парничити.

Београд, на Ивањ-дан 1914.

Бора Ст. Стапарац.

---

*) дукати.

НОВА ШТАЈНБРУШКА ПИВАРА
почиње свој победнички поход.

Престоничка пивара А.-G. Штајнбрух. 276 1-10

НОВО! **Легија Смрти** НОВО!

или рад тајног удружења „Црне руке“ на ослобођењу бал. слов.

Роман из рата 1912.—1913. године. I. и II. део са 45 слика.

У меком повезу . . . . . К 5.—
У тврдом повезу . . . . . К 6·—
У фином плат. повезу са позл. К 7·—

ИЗДАВАЧКА КЊИЖ. С. Ф. ОГЊАНОВИЋА НОВИ САД (Ujvidék) 146 28-

Помодна мануфактурна трговина
БРАЋА МИРОСАВЉЕВИЋИ,
Нови Сад,

потребује једног трговачког помоћника, који је једноставном књиговодству, српској, мађарској и немачкој кореспонденцији вичан. 277 1-1

НА ЗНАЊЕ! Част ми је поштованом грађанству вел.-бечкеречком и на страни до повољног знања ставити, да сам своју **Кројачку радњу** мушког одела и свештеничког одела (горње и долње мантије) **из Панчева преселио овамо у Вел. Бечкерек.** Стога молим поштовано грађанство, да ме као младог почетника а доброг Србина, способног мајстора са својим потребама што више потпомогне. За добар крој и израду стојим добар.

С одличним поштовањем
Адам Барјактаровић,
одликован са сребрном дипломом
10-10 262 ВЕЛ. БЕЧКЕРЕК, Alkotmány utca 23.

Опатија (Abbazia)

Вила Палма

красни положај међу морем и шумом, 8 минута од парка, изнајмљују се собе с кућном храном уз најјефтинију цену.

9—10 263 Власник **Василије Бобић.**

ПЕРИНУМ

једино домаће средство противу свих врста назеба, реуматизма, прави борови сок, а српски је производ, који надмашује све досадање назване францбрандвајне. — Срби трговци, апотекари, узмите у вашој радњи овај **чисто српски производ**, који се само вама даје, а под гаранцијом за успешно дејство, што доказују и многобројне захвалнице од којихнеколико сљедују:

Господину

Гргићу, контролору Срп. Држ. Жел.

Београд.

Лек који сте ми препоручили употребио сам, на мене и моју жену веома је добро утицало, зашта вам најлепшу благодарност изјављујем.

Ниш, 27. јануара 1914.

Ваш млађи
ДРАГУТИН ТУЦАКОВИЋ
52—189 кондуктер.

Цена је великој боци К 2·— а малој К 1·20 Где нема у трговини апотеци, онда шаље **творница Перинума** и директно на појединца са доплатом; а код поруџбине од К 10·— франко. Перинум се добија у свакој срп. трговн. и апотеци

Браћа Поповићи, Земун.

Хотел „Бела Лађа“ Нови Сад

власник ЂУРА ЗУРКОВИЋ

сасвим изнова преустројене и преоправљене собе
СА МОДЕРНИМ НАМЕШТАЈЕМ
чистоћа првог реда.

Електрично осветлење са осталим удобностима.

Најподесније место за састанке странаца са изврсном кујном и најбољим пићем.

Точим искључиво само праетаро (Urquel) **ПИЛЗАНСКО ПИВО.**

Продајем изврсног карловачког вина на велико и мало, од 5 литри шаљем у кућу.

105—150 С поштовањем **ЂУРА ЗУРКОВИЋ.**

(En gros) (En detail)

На велико — На мало

Највећа помодна српска трговина

Душан С. Монашевић Нови Сад

главна радња у Ћурчијској улици број 23. у сопственој кући

Телефон број 336. **„Код Златне Кугле“** **Телефон број 364.**

Филијала у Новом Саду на Главној пијаци Кошут Лајош улица број 37. „код Гајдаша“. ‖ **Филијала, у Вуковару на тргу Фрање Јосифа под вођством г. Б. Коњовића „код Сокола“.**

Препоручује своја богато снабдевена стоваришта у краткој, галантеријској, мушке и женске моде роби, и то: мушких и дечијих шешира и цилиндера из првих творница, мушких и дечијих капа, мушког и дечијег белог рубља, као и тр ко и Jaeger-рубља, крагнова, манцетни, краватни, штапова, кишобрана, каљача, путничких торби и куфера, новчавика, чарапа, рукавица и т. д — **За жене:** сваковрсних накита за хаљине, опреме за невесте, кожних и кончаних рукавица, разних фулова, мидера, кецеља, доњих сукања, кошуља, венаца, шлајера, шалова, ручних торбица, штофова за ручне радове, сапуна, парфимерије и т. д. — **За моде салоне, кројаче и кројачице:** чипака, апликације, шпиценштофа, дугмади, конаца и т. д.

Част ми је обратити пажњу цењеној публици из Новога Сада, Вуковара и околине, да сам својим вишегодишњим радом на велико (en gros) доспео у пословну везу са првим творницама ово — и иноземства те сам услед тога у пријатном положају, да своје поштоване муштерије како на велико (en gros) тако и на мало (en deteil), и у богатом избору и у изврсној каквоћи, а по најјефтинијим ценама, задовољити могу. О чему молим, да се свако у мојим радњама без обезе купа осведочити изволи.

Своји своме! 510 58 104 Своји своме! Најјефтиније и строго утврђене цене!

Србима трговцима, препоручујем своје изврсно снабдевено en gros стовариште!

ЛЕКОВИТО КУПАТИЛО У МЕЛЕНЦИМА **„Русанда“**

(Торонталска жупанија) — у Јужној Угарској.

Отворено је од 1. (14.) маја до 1. (14.) септембра сваке године. Специјално лечи: **Севотину, хроничну ревму, скрофулу** у свима њеним облицима и појавама. **Кожне болести,** које нису биле у стању никакове лековите масти излечити, — нарочито Psorias и Prurigo. Код женских **неуредан крвоток** и живчане болести. Сигуран успех у лечењу **костобоље.** Caries. Necrosis-а, у коме премашује најчувенија интернационална купатила. **Са успехом** лечи **застарели луес.** — Станови се састоје из четири модерна **хетела са 74 собе, курсалон, кафана, изврсна кухиња, добра музика, цветни парк,** са удобним клупама, — **гласовир, куглана, билиард** стоји на раположењу купалишним гостима. — Ближа извешћа и проспекте на захтев и бесплатно шаље **управа купатила „Русанде“.** 143 66—100

Слано купатило у Старом Сланкамену

отворено од 1. маја до 1. октобра

Сланача специјално лечи: ревматизам зглобова и мишића; ексудативно запаљење у трбушној дупљи, материце и јајницима; све врсте катаралних запаљења малокрвност, бледуњавост и шкрофулозу свију облика; жигове и севотине; извесне врсте кожних болести.

Купатило има 60 елегантно намештених соба са ценом од 1 до 6 Круна.

Лепу пространу новосаграђену рестаурацију са добрим јелима и пићем, сталну музику која трипут дневно свира.

Ближа извешћа и проспекте бесплатно даје:

54 97 100 **Штедионица у Ст. Пазови.**

Улоге на штедњу

прима

Савска Банка

БЕОГРАД—САВА 258 14-100

Све улоге без отказа исплаћује. Плаћа на улоге 6 од сто интереса годишње по погодби и више.